

ETELÄ-SAVON **HYVINVOINTIALUE**

Rajattu lääkkeen- määräämisen erityispätevyys - osaamisen parempi hyödyntäminen

Helmikuu 2022

Elisa Lajunen

Hankekoordinaattori
Etelä-Savon tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus –ohjelma

elisa.lajunen@etela-savo.fi

Taru Luukkola ja Markus Tuulikallio

JAMK YAMK, Kliininen asiantuntija (opiskelija)

AA3866@student.jamk.fi (Markus)
AA2980@student.jamk.fi (Taru)

ETELÄ-SAVON
HYVINVOINTIALUE
Sote-uudistus

Johdanto

- Sairaanhoidajan tehtävänkuvia laajentamalla on pyritty hallitsemaan kasvavia terveydenhuollon kustannuksia ja vastaamaan lisääntyneeseen hoidon tarpeeseen väestön ikäjakauman muuttuessa.
- Uusien työtapojen käyttöönotossa sekä työnjaonmalleissa korostuvat asiantuntijuus, yhteistyö ja muutoksen suunnittelun tärkeys.
- Tulevaisuuden sote-keskus –ohjelman tavoitteena on mm. sote-konseptin rakentaminen, sujuvan asiakasohjauksen kehittäminen, näyttöön perustuvien käytänteiden jalkauttaminen ja joustavien konsultaatiokäytänteiden käyttö sekä palvelut ovat asiakaslähtöisiä.

Projektin ammattilaisten kohderyhmänä on Etelä-Savon hyvinvointialueen hoitajat, joilla on rajattu lääkkeenmääräämisoikeus, vastuulääkäri(t) ja yksiköiden esimiehet sekä asiakkaat, jotka hyötyvät kyseisen hoitajan vastaanotolla käynnistä.

Erikoispätevyyden tuottamat hyödyt

- Itsenäisesti soveltaa hoitotyössä lääketieteen, tautiopin, farmakologian ja reseptiopin tietoja rajatuksi lääkkeenmääräämiseksi, sekä potilaan lääkehoidon turvalliseksi toteuttamiseksi.
- Näyttöön perustuvien toimintojen käyttö hoidontarpeen arvioinnissa, hoidon oireenmukaisessa toteuttamisesta, sekä hoidon vaikutusten seurannassa ja arvioinnissa.
 - Hoitoon pääsy nopeutunut.
 - Potilaan kokonaisvaltainen hoito ja parempi pitkäaikaissairauksien hoidon koordinointi.
 - Potilaat tyytyväisiä kiireettömään hoitajan vastaanottoon.

(Savolahti 2016; Vesterinen 2014; Weeks, George, Maclure & Derek Stewart 2016)

Sairaanhoidajan lääkkeenmääräämisen tehtäväkuva

- Potilaan kliininen perusteellinen tutkiminen ja päätöksenteko lääkehoidon tarpeen arvioimiseksi.
- Lääkehoidon määrääminen (aloittaminen/jatkaminen), seuranta ja vaikutusten arviointi.
- Lääkehoidon kehittäminen potilasturvallisuuden varmistamiseksi
- Lääkkeenmääräämiseen liittyvä moniammatillinen yhteistyö (sis. Kollegoiden ohjaus ja opetus sekä lääkärin konsultaatio).
- Lääkkeen määräämiseen liittyvän osaamisen ylläpitäminen ja kehittäminen. (Johanna Heikkilä TtT asiantuntija)

ME TEHDÄÄN

**ETELÄ-SAVON
HYVINVOINTIALUE**

Toimintamalli - Sujuva asiakasohjaus lääkkeenmääräämishoitajan vastaanotolle

Työnkuvat

Etelä-Savon hyvinvointialue

Päivystävän sh vastaanotto

- Erityispiirteet: laajavastuinen, itsenäinen vastaanotto, oma ajanvarauskirja/prosessi, tarvittaessa lääkärin konsultaatio
- Potilaan haastattelu, tutkiminen, hoidontarpeen arvion tekeminen
- Lääkityksen mahdollinen aloitus: mm. antibootit (kystiitti, silmätulehdus, nielutulehdus ja rintatulehdus), allergialääkkeet, nenän tukkoisuutta lievittävät paikallishoitovalmisteet.

Pitkääaikaissairauksien vastaanotto

- Erityispiirteet: laajavastuinen, itsenäinen hoitajavetoinen vastaanotto, oma ajanvarauskirja, tarvittaessa lääkärin konsultaatio
- Akuutti ja pitkäaikaissairauksien hoito ja seuranta, kotisairaanhoido, hoidontarpeen arviointi: diabetes, verenpainetauti, astma/COPD, kr. eteisvärinä, dyslipidemia
- Omahoidon ohjaus, seuranta ja potilaan tutkiminen.
- Lääkityksen jatkaminen hoitosuunnitelman mukaisesti
- Lääkityksen mahdollinen aloitus: mm. antibiootit (kystiitti, silmätulehdus, nielutulehdus ja rintatulehdus), allergialääkkeet, nenän tukkoisuutta lievittävät paikallishoitovalmisteet ja rokotteet

Ehkäisyneuvonta ja perhesuunnittelu

- Erityispiirteet: laajavastuinen, itsenäinen hoitajavetoinen vastaanotto, oma ajanvarauskirja, tarvittaessa lääkärin konsultaatio
- Äitiysneuvolan jälkitarkastukset
- Ehkäisyvalmisteiden lääkemääräykset, lääkemääräysten jatkaminen
- Seksuaaliterveyteen liittyvät asiat ja neuvonta
- Imettävät äidit: rintatulehduksien hoito
- Virtsatieinfektiot (myös puhelimesta)
- Rokotukset

Laaja-alainen tutkiminen

Lääkkeenmääräämishoitajana työskentely on kasvamista uudenlaiseen rooliin.

- Potilas tutkitaan tiedostaen oma osaamistaso, tarvittaessa konsultoidaan lääkäriä.
- Lääkärin konsultointimahdollisuus on oltava olemassa.

Tutkimiseen kuuluu rajatusti, oma osaaminen tunnistaen:

- Anatomian, fysiologian ja patofysiologian soveltaminen
- Strukturoitu anamneesin tekeminen ja potilaan tutkiminen
- Dokumentointi, anamneesin, kliinisten löydösten, diagnoosin ja jatkotoimenpiteiden perusteella

Opintoihin kuuluvaa tutkimista: Sydän- ja verisuonielimistö, keuhkot- ja hengityselimistö, silmät, imurauhaset, korvat, nenä ja nielu, genitaalit, vatsan alue, tuki- ja liikuntaelimistö sekä hermosto, iho ja psyyke.

Sairaanhoidajan lääkkeenmääräämisen koulutuksen rakenne 45 op

Lääkehoidon eettinen ja juridinen tietoperusta hoitotyössä 4-5 op

Kliininen tutkiminen, päätöksenteko ja hoitotyön toteuttaminen 15 op
(sisältää tautiopin ja kliinisen lääketieteen)

Farmakologia ja lääkkeen
määrääminen 11-15 op
(sisältää reseptiopin)

Turvallinen lääkehoito
asiakastilanteissa 10-15 op

Sairaanhoidajan, terveydenhoitajan ja kättilön määrättävissä olevat lääkkeet

Linkki: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210221>

LÄÄKITYKSEN ALOITTAMINEN

LÄÄKEVALMISTEET JA TAUTITILAT

- *Antibiootit:* äkillinen alempien virtsateiden tulehdus naisella, nielutulehdus, rintatulehdus
- *Rokotteet:* tartuntataudit
- *Allergialääkkeet ja nenän tukkoisuutta lievittävät paikallishoitovalmisteet:* allerginen nuha
- *Paikallishoitovalmisteet:* Ihon pintapuudutus, silmän sidekalvon tulehdus
- *Raskauden ehkäisyvalmisteet:* raskauden ehkäisy
- *Itsehoitolääkkeet*

LÄÄKÄRIN MÄÄRÄÄMÄN LÄÄKITYKSEN JATKAMINEN

LÄÄKEVALMISTEET JA TAUTITILAT

- *Diabeteslääkkeet:* tyypin 2 diabetes
- *Sydän- ja verisuonitautien lääkkeet:* krooninen eteisvärinä, pysyvä antikoagulaatiohoito, antitromboottinen hoito, angina pectoris –rintakipu, primaarinen verenpainetauti, dyslipidemia,
- *Kipulääkkeet:* lääkärin arvioima pitkäaikainen kipu,
- *Hengityselinten sairauksien lääkkeet:* astma, COPD,
- *Nenän tukkoisuutta lievittävät paikallishoitovalmisteet:* allerginen nuha
- *Allergialääkkeet:* allerginen nuha
- *Raskauden ehkäisyvalmisteet:* raskauden ehkäisy
- *Perusvoiteet*
- *Itsehoitolääkkeet*

Lääkkeen määrääminen akuutissa vaivassa

Oikeus aloittaa lääkehoito vain silloin, kun on tavannut potilaan. Poikkeuksena kystiitin hoito puhelinhaastattelun perusteella.

- **Nielutulehdus:** oireiden perusteella todettu ja asianmukaisin laboratoriotuloksin varmennettu
 - Ei alle 16-vuotiaille
- **Vitsatieinfektio:** äkillinen, muuten terveellä naisella(perussairaudet hoitotasapainossa), ei tulehduksen yleisoireita
 - 18-65-vuotiaille
 - Ei raskaana oleville, ei miehille
 - **Myös puhelimitse**
- **Märkäinen silmän sidekalvon tulehdus ja näärännäppy/luomirakkula**
 - Ei alle 1-vuotiaille, (15.9.21 alkaen, jotta kela ehtii tehdä muutokset, asetus on jo vahvistettu)
 - Ei raskauden tai imetyksen aikana (kloramfenikoli).
- **Rintatulehdus** imettävällä
 - Ei alle 16-vuotiaille

Mahdollista määrätä myös

- Ihon pintapuudutus
- **Nenän tukkoisuutta lievittävät paikallishoitovalmisteet:** lääkärin aiemmin diagnosoima allerginen nuha.
 - Ei alle 16-vuotiaille
 - ei raskauden tai imetyksen aikana
- **Allergialääkkeet** (antihistamiinit): lääkärin aiemmin diag. allerginen nuha.
 - 16-75-vuotiaille
 - ei raskauden tai imetyksen aikana
 - ei periytyvää pitkä QT-oireyhtymää (LQTS) sairastaville
- **Rokotteet:** influenssa, hepatiitit, puutiaisaivotulehdus
 - Ei alle 12-vuotiaille

Mahdollista määrätä myös...

- **Raskauden ehkäisyvalmisteet:** raskauden ehkäisy.
 - 15–34 - vuotiaille naisille (kiinteät ja yhdistelmävalmisteet).
 - 18–34 - vuotiaille naisille (muovikierukka ja emätinrenkaat).
- **Itsehoitovalmisteet:** lääkevalmisteiden käyttöaiheen mukaisesti (esim. maksusitoumus- / vakuutustapaukset)

Lääkehoidon jatkaminen hoitosuunnitelman mukaisesti

Diabeteslääkkeet, sydän- ja verisuonisairauksien lääkkeet, kipulääkkeet, hengityselinten sairauksien lääkkeet, allergialääkkeet, raskauden ehkäisyvalmisteet, muut lääkkeet (perusvoiteet, itsehoitolääkkeet)

- Sh voi jatkaa asetuksessa määriteltujen lääkkeiden ja tautitilojen osalta lääkitystä, kun lääkäri on kirjalliseen hoitosuunnitelmaan kirjannut, miten lääkitystä ja sen seurantaä jatketaan. Hoitosuunnitelmaksi riittää YLE lehdelle tehty suunnitelma jos siinä on tarvittavat tiedot.
- Edellytyksen lääkeshoidon jatkamisen:
 1. Lääkäri on tehnyt lääketieteellisen taudinmäärityksen ja tehnyt potilaan kirjalliseen hoitosuunnitelmaan merkinnän lääkityksen jatkamisesta ja seurannasta. Hoitosuunnitelmassa on määritettävä suunnitellut lääkärikäynnit ja hoitosuunnitelman tarkistusajankohta.
 2. Potilaan sairaus ja lääkitys ovat vakaassa tilassa ja potilaan ajankohtainen tila on yksiselitteisesti todettu sairaanhoitajan vastaanotolla. Tarvittaessa potilas on ohjattava lääkärin vastaanotolle.

etela-savo.fi

etela-savo.fi